

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเตรียมเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐาน
การท่องเที่ยว CBT Thailand กรณีชุมชนบ้านหนองยาง
ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

นางอัจฉรี จันทมูล
อาจารย์ทม เกตุวงศา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ สุทธิสา
อาจารย์ ดร.อภิราตี จันท์แสง
อาจารย์ ดร.ศุภชัย สุทธิเจริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ร่วมฤดี พานจันทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนัส โพธิบัติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชุมศักดิ์ สีบุญเรือง
อาจารย์เฉลิมเกียรติ สุริยะวงศ์

โครงการบริการวิชาการแบบบูรณาการ
เพื่อสร้างนวัตกรรมและชุมชนต้นแบบสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทสรุปผู้บริหาร

การดำเนินงานในโครงการบริการวิชาการแบบบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 ภายใต้ชื่อ “การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเตรียมเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยว CBT Thailand กรณีชุมชนบ้านหนองยาง ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” เป็นประเภทโครงการต่อเนื่องจากปีงบประมาณ พ.ศ.2565 ที่มีความสอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs ในเป้าหมายที่ 1: ขจัดความยากจนทุกรูปแบบทุกสถานที่ (No Poverty) เป้าหมายที่ 2: ขจัดความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร ส่งเสริมเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน (Zero Hunger) การดำเนินโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในการเตรียมเข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยว CBT Thailand 2) สร้างมีคหุเทศกัน้อย/เยาวชน ในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นผู้รับผิดชอบโครงการหลัก และมีคณะ/หน่วยงานในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ร่วมรับผิดชอบ 4 คณะ มีพื้นที่เป้าหมายที่เป็นชุมชนหลักคือ บ้านหนองยาง ตำบลหัวขวาง และชุมชนรองเพื่อร่วมสร้างเครือข่าย อีก 5 ชุมชน โดยมีการดำเนินกิจกรรมโครงการตามแผนงานครบทุกกระบวนการ

โครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในการเตรียมเข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยว CBT Thailand ของชุมชนบ้านหนองยาง ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สามารถบรรลุผลตามตัวชี้วัดความสำเร็จ และบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้คือ มีชุมชนเป้าหมายหลัก 1 ชุมชน พร้อมทั้งเกิดชุมชนรองที่ร่วมสร้างเครือข่าย จำนวน 5 ชุมชน เกิดพันธมิตรการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดมหาสารคาม 2) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดมหาสารคาม 3) YEC จังหวัดมหาสารคาม 4) บริษัทไฮอรินทร์ กรุ๊ป จำกัด (บริษัทนำเที่ยวจังหวัดมหาสารคาม) พร้อมทั้งมีเด็กและเยาวชนในพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 100 คน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างมีคหุเทศกัน้อย/เยาวชนในการให้บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งมีความสอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยว CBT Thailand ครบทั้ง 6 ด้าน รวม 31 เป้าประสงค์

ประกาศคุณูปการ

โครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเตรียมเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยว CBT Thailand กรณีชุมชนบ้านหนองยาง ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นการดำเนินงานในโครงการบริการวิชาการแบบบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 โดยได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อสร้างนวัตกรรมและชุมชนต้นแบบสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้รับผิดชอบโครงการ และคณะ ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ที่ได้สนับสนุนทุนในการดำเนินงานโครงการที่สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อชุมชน และได้เตรียมสร้างมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเข้มแข็ง

ขอขอบคุณ อาจารย์อำคา แสงงาม ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ในศาสตร์ของการยกระดับสู่มาตรฐานการท่องเที่ยว CBT Thailand อันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการนำไปพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

ขอขอบคุณ อาจารย์บรรจง แสนยะมูล เกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ ประจำปี 2566 ผู้นำชุมชน และชุมชนใกล้เคียงที่เข้าร่วมสร้างเครือข่าย ได้มุ่งมั่นพัฒนาและนำพากลุ่มเกษตรกรน้อมนำศาสตร์พระราชามาลงมือปฏิบัติอย่างได้ผล ทำให้ชุมชนบ้านหนองยางเป็นชุมชนต้นแบบของความดีงาม ความพอเพียงสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และพร้อมช่วยกันผลักดันเพื่อเตรียมความพร้อมให้เกิดเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญ มีคฤหะศักดิ์ทองถิ่น ประชาชนชาวบ้านทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ ถ่ายทอดองค์ความรู้ในครั้งนี้

ขอขอบคุณ คณะทำงานหน่วยงานในพื้นที่ เครือข่ายบุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนสำคัญ ในการช่วยขับเคลื่อนให้การดำเนินงานโครงการสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบใจ เด็กนักเรียนและเยาวชนในชุมชน ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกทักษะของการเป็นนักร้อง เรื่องท้องถิ่น ที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในการเป็นผู้ถ่ายทอดคุณค่าของชุมชนตนเองให้กับนักท่องเที่ยว

และขอขอบคุณคณะทำงานของโครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเตรียมเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยว CBT Thailand กรณีชุมชนบ้านหนองยาง ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ทุกท่าน ที่ช่วยสนับสนุน ร่วมผลักดันเพื่อการสร้างสรรค์ประโยชน์ให้กับชุมชน และนำพาให้การดำเนินงานโครงการสำเร็จบรรลุผล

อัจฉรี จันทร์มูล และคณะ

2566

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
ประกาศคุณูปการ	ข
1 บทนำ	1
ลักษณะโครงการ	1
การบูรณาการโครงการ	1
หลักการและเหตุผล	3
วัตถุประสงค์	4
พื้นที่ดำเนินการ / บริบทชุมชน	4
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	7
2 วิธีการดำเนินงาน	8
3 ผลการดำเนินงาน	14
ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ	14
พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในการเตรียมเข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยว CBT Thailand ...	14
สร้างมีคคุณค่าแก่น้อย/เยาวชน ในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	46
4 การบูรณาการและการเกิดประโยชน์ และสร้างคุณค่าต่อสังคมและชุมชน	49
5 สรุปผลการดำเนินงาน	51
ภาคผนวก	52

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แผนการดำเนินงาน	9
2	คำอธิบายคำศัพท์ตามแบบประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน	17
3	เกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน	19
4	ผลคะแนนการประเมินเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 6 ด้าน	31
5	สรุปผลรวมคะแนนการประเมินเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 6 ด้าน	34
6	การประเมินศักยภาพทุนชุมชนของบ้านหนองยาง ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และชุมชนรองที่ร่วมสร้างเครือข่าย	34
7	การบรรลุผลประเมินตัวชี้วัดความสำเร็จ	48

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	สภาพถนนทางเข้าศูนย์เรียนรู้ไร่แสนดีเกษตรทฤษฎีใหม่ บ้านหนองยาง ในอดีต	5
2	แผนที่เส้นทางไปศูนย์เรียนรู้ “ไร่แสนดี เกษตรทฤษฎีใหม่” บ้านหนองยาง ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	6
3	ทีมคณะทำงานลงพื้นที่เพื่อร่วมประชุมทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการฯ และเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยว CBT Thailand ณ ไร่แสนดีเกษตรทฤษฎีใหม่ บ้านหนองยาง ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	37
4	ทีมคณะทำงานลงพื้นที่เพื่อประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อประเมินเตรียมความพร้อมก่อนการเตรียมเข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยว CBT Thailand ณ ไร่แสนดีเกษตรทฤษฎีใหม่ บ้านหนองยาง ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	38
5	ทีมคณะทำงานลงพื้นที่เพื่อจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการสร้างมีคคุเทศก์น้อย/เยาวชนในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ณ โรงเรียนบ้านเขวาสะตืออีสาน บ้านเขวา ตำบลเหล่า อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	39
6	ทีมคณะทำงานลงพื้นที่เพื่อจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการศึกษาดูงานเพื่อการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ณ บ้านกู่กาสิงห์ ตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด	40
7	ทีมคณะทำงานลงพื้นที่ทดลองจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อประเมินความพร้อมในการเข้าสู่มาตรฐาน CBT Thailand ณ พื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	41
8	ทีมคณะทำงานลงพื้นที่ทดลองจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อประเมินความพร้อมในการเข้าสู่มาตรฐาน CBT Thailand ณ ไร่แสนดีเกษตรทฤษฎีใหม่ บ้านหนองยาง ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	42
9	ทีมคณะทำงานและทีมชุมชนทดลองประเมินความพร้อมในการเข้าสู่มาตรฐาน CBT Thailand ณ สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน	43
10	ทีมคณะทำงานลงพื้นที่จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อประเมินเตรียมความพร้อมเข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยว CBT Thailand ณ ไร่แสนดีเกษตรทฤษฎีใหม่ บ้านหนองยาง ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	44
11	โปรแกรมการท่องเที่ยว Unseen New Chapters ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2566	45
12	การฝึกการเป็นมีคคุเทศก์น้อย/นักร้องท้องถิ่น ในพื้นที่จริงที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานโดยชุมชน	47